

Høringssvar fra Arctic Cluster Team (ACT) på Statnetts høring om ny tariffmodell

Arctic Cluster Team – ACT takker for muligheten til å komme med innspill til Statnetts forslag om en ny tariffmodell for transmisjonsnettet. Vi viser til høringsinnspill fra industribedrifter og -parker i ACT for mer detaljerte eksempler og løsningsforslag. I vårt innspill peker vi særlig på hvordan forslag til endringer påvirker partnerskapet i ACT sine forutsetninger til å nå målene om nullutslipp, nullavfall og utvikling av nye grønne verdikjeder, og hvilke konsekvenser vi ser forslaget vil få for norsk samfunnsutvikling.

Innledning

Arctic Cluster Team (ACT) er en industridrevet innovasjonsklynge som arbeider for bærekraftig omstilling, nullutslipp og nullavfall, samt vekst og utvikling av nye grønne arbeidsplasser. Våre medlemmer inkluderer aktører fra prosessindustrien, havbruk, offshore-industrien og teknologiutvikling, med sterke internasjonale forbindelser. Vi ser med stor bekymring på hvordan Statnetts foreslåtte tariffmodell vil hemme Norges industrielle konkurransekraft, redusere våre bedrifters evne til grønn omstilling, redusere verdiskaping i leverandørindustrien og ha alvorlige samfunnsmessige konsekvenser, spesielt i Nord-Norge. Det kan også gi alvorlige konsekvenser for Europas og Nordens forsyningssikkerhet, ved å svekke motstandsdyktigheten i verdikjedene og tilgangen på kritiske råvarer. Videre vil forslaget kunne svekke totalforsvaret i nord, og dermed øke Norges sikkerhetspolitiske risiko. Verden er nå i en handelskrig med tollbarrierer. Dette er ikke tidspunktet for å sette hundretusenvise av norske arbeidsplasser i spill på et forslag som synes lite balansert mot Norges ambisiøse mål innen grønn omstilling og etablering av arbeidsplasser til erstatning for olje og gass.

Sammendrag

Industrimeldingen (Meld. St. 16 2024-2025) understreker behovet for konkurransedyktige energikostnader for å utvikle nye, bærekraftige verdikjeder og styrke Norges rolle i det internasjonale markedet. EUs Green Deal har tilsvarende mål, med fokus på å sikre gunstige rammevilkår for industrien gjennom subsidier og regulatoriske tiltak som fremmer elektrifisering og grønn industriell utvikling. Nå kommer også EUs Actions Plan for Affordable Energy, som legger opp til nett-tariffer og kraftavtaler som bidrar til å sikre konkurransekraften til industri i Europa.

Statnetts forslag står i direkte kontrast til disse strategiene ved å øke kostnadene for selskaper som investerer i omstilling. Dette vil resultere i at norske industriaktører taper posisjon i den internasjonale konkurransen, samtidig som det kan redusere norsk industris bidrag til globale klimamål. Den foreslåtte tariffmodellen innebærer en vesentlig økning i nettleie for vår kraftintensive industri. Estimer fra industrien antyder årlig tilleggskostnad som overstiger 200MNOK for prosessindustri i vår klynge. Dette skaper uforutsigbare rammevilkår, svekker investeringsviljen og hemmer utviklingen av nye industrielle verdikjeder.

Strømnettet må utnyttes mer effektivt, og det er stort behov for økte investeringer i nett i årene som kommer. Det må imidlertid også gjøres vurdering av konsekvensene for andre langsiktige samfunns mål, som sysselsetting, bosetting i hele landet, grønn omstilling og eksportinntekter.

Konsekvenser for ACTs medlemmer og norsk samfunnsutvikling

Statnett foreslår innføring av kapasitetsledd og mulige svekkelser av redusert tariff til bedrifter med stort forbruk og høy brukstid (SFHB-bedrifter), og at dette kan gjøres på kort sikt, uten forskriftsendringer. Vi ser med bekymring på en slik kraftig forverring av rammebetingelsene til industrien. Vi stiller oss positive til at det vurderes innføring av reservasjonstariff, og at det skal vurderes hvordan ordningen med anleggsbidrag skal forenkles og standardiseres. Samtidig vil ACT advare mot å rokke ved metoden for energiledd, og å endre eller fjerne k-faktor-modellen (samlokaliseringsrabatten). Endringene ser særlig ut til å ramme industribedrifter i nord.

1. **Svekket konkurransekraft:** ACTs medlemmer er en del av globale verdikjeder hvor energikostnader er avgjørende. En økt tariffbelastning vil presse aktører ut av Norge og til land med lavere energikostnader, i strid med regjeringens og EUs industripolitiske mål. Europeisk industri har betydelig sterkere virkemidler tilgjengelig for omstilling og elektrifisering. Norge har ikke sluttet seg til forordninger som IPCEI, NZIA, Green Deal mm. Dermed risikerer Statnett å ytterligere svekke norsk industris konkurranseevne.
2. **Økt klimagassutslipp (karbonlekkasje):** Økt tariffbelastning som presser prosessindustri ut av Norge vil bidra til at klimagassutslippene globalt vil øke. Etterspørselen etter f.eks. mineraler, metaller og gjødsel må da dekkas av industri i andre deler av Europa og verden, og denne industrien har større klimafotavtrykk enn det industrien i Norge har.
3. **Redusert investering i grønn industri:** Mange bedrifter i ACT planlegger store investeringer i grønne verdikjeder som karbonfangst, -bruk og -lagring (CCUS), hydrogen og e-Fuel, eller infrastruktur for resirkulering og sirkulær økonomi. Økte nettleiekostnader kan utsette eller stanse slike prosjekter.
4. **Bremse energiomstilling:** Elektrifisering er en nøkkelstrategi for å redusere utslipp i prosessindustrien. Økt tariff-belastning vil gjøre elektrifisering mindre attraktivt og kan medføre forlenget bruk av fossil energi.
5. **Hindring av kraftutbygging:** Samlokaliseringsrabatt bidrar til at kraftproduksjon kommer lokalsamfunn som avstår naturareal til gode. Svekkede rammevilkår for kraftkrevende industri nær der kraftproduksjonen skjer, svekker legitimiteten for utbygging av ny fornybar energi.
6. **Negativ påvirkning på leverandørindustrien:** Industrien er tett koblet med en rekke leverandørbedrifter som leverer tjenester, teknologi og utstyr. Redusert industriell aktivitet vil svekke verdiskapingen i disse bedriftene, noe som kan føre til oppsigelser og tap av høykompetente arbeidsplasser. Dette vil igjen kunne redusere innovasjonsevne og konkurransekraft i andre bransjer som er avhengige av teknologi og løsninger fra leverandørindustrien.
7. **Samfunnsmessige konsekvenser:** Prosessindustrien og dens leverandørindustri er hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn. En svekket industri vil bety redusert skatteinngang, lavere sysselsetting og redusert økonomisk aktivitet, noe som igjen påvirker offentlige tjenester som helse og utdanning. Dette har særlig negative konsekvenser for små samfunn og byer i nord, der disse hjørnesteinsbedriftene har avgjørende betydning.

Svekking av forsyningssikkerhet og totalforsvaret i nord

Oppbyggingen av industrisamfunn i hele landet, i geografisk nærhet til områdene der kraften produseres, har sikret levedyktige samfunn i hele landet. Legitimiteten til kraftproduksjonen hviler på at befolkningen ser at kostnadene ved inngrep i naturen har en positiv side, i form av inntektsgrunnlag.

Nord-Norge har en strategisk viktig rolle i norsk og europeisk sikkerhetspolitikk. En sterk industriell tilstedeværelse bidrar til samfunnssikkerhet og stabilitet. Dersom industrien svekkes, vil det føre til:

- Redusert evne til å opprettholde en robust infrastruktur for kraftforsyning og kritiske forsyningskjeder.
- Økt sårbarhet i krisesituasjoner der industri og logistikk er avgjørende for beredskap og forsvar.
- En ytterligere sentralisering av økonomisk aktivitet til Sør-Norge, noe som vil svekke bosettingsmønsteret og samfunnets motstandsdyktighet i nord.

Dette gjør tariffspørsmålet ikke bare til et industri- og energipolitisk anliggende, men også til en sikkerhetspolitisk problemstilling som krever helhetlig vurdering fra norske myndigheter.

Forslag til løsninger

ACT foreslår at Statnett:

- Prioriterer forutsigbare og stabile rammevilkår som understøtter norsk industris konkurransekraft i det globale markedet.
- Utarbeider en tariffstruktur som sikrer konkurransedyktige strømkostnader for industrien, spesielt for selskaper som investerer i bærekraftig omstilling.
- Innfører incentiver for bedrifter som bidrar til energieffektivisering.
- Tar hensyn til industriens strategiske betydning for samfunnssikkerhet og totalforsvar i nord når tariffmodellen utvikles.
- Viderefører dagens ordninger for SFHB-bedrifter, eller erstatter disse med modeller som tar hensyn til industriens faktiske bidrag til samfunnet, nettet og kraftsystemet.
- Ser på hvordan en kan få en mer rettferdig fordeling av nettkostnader, som inkluderer bidrag fra ny kraftproduksjon og nytt forbruk.
- Konsekvensutreder forslag til endringer for å synliggjøre hvordan disse påvirker industriens investeringsevne og lønnsomhet, bærekraftig omstilling, og hvordan dette igjen påvirker lokalsamfunn og Norges samfunnsøkonomi over tid.

Avslutning

Statnetts foreslåtte tariffmodell står i direkte motsetning til Norges industripolitiske mål, EUs Green Deal og nasjonale sikkerhetsinteresser.

Flere av forslagene i Statnetts høringsnotat kan gi svært negative konsekvenser, særlig i nord der industrien er etablert tett på kraftproduksjonen. Store kostnader vil bli veltet over på hjørnesteinsbedrifter, med alvorlige konsekvenser for norsk samfunnsutvikling og verdiskaping.

Forslaget vil også bremse utvikling av klimaløsninger. Dersom norsk industri skal gå foran i grønn omstilling, må rammebetingelsene sikre konkurransekraft og stimulere til nye investeringer.

Statnett forvalter grunnleggende infrastruktur på vegne av samfunnet. Dette er infrastruktur som er ment å skulle legge til rette for vekst og utvikling i hele landet. ACT oppfordrer Statnett til å revidere tariffmodellen i tråd med regjeringens ambisjoner og internasjonale industristrategier.

Vi stiller gjerne til videre dialog for å bidra til å finne en løsning som ivaretar både industriens konkurransekraft, grønn omstilling, samfunnsutvikling og Norges sikkerhetspolitiske interesser.

På vegne av

Arctic Cluster Team (ACT)

Monica Paulsen, Klyngeleder

Ellen B. Myrvold, Styringsgruppeleder